

Lijnwandeling 3 Schiedam – Nootdorp (26,2 km)

Langs de Oostrand van Midden-Delfland, Schieveen en Delfgauw

Start bij het treinstation Schiedam Centrum. Door het Prinses Beatrixpark via Windas naar Kethel. Langs Kandelaar naar De Zweth. Door de Noord-Kethelpolder naar de Akerdijkse Plassen. Over de Zuideindseweg naar Delfgauw en verder naar de Delftse Hout. Door het Bieslandse Bos en langs de Dobbeplass naar het metrostation Nootdorp.

Routebeschrijving

De routebeschrijving van de wandeling maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route daarvan afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven.

Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij: www.meldpuntroutes.nl

Scan de QR-code voor een export van de route in GPX-formaat.

Start: station Schiedam Centrum. Bij de hoofduitgang RA: knp 25.

Knp 25: twee keer RA, onder het spoorviaduct en onder viaduct A20. LA volg het Nieuwpoortpad. Aan het eind RA. Na 50 meter steek de 's Gravelandseweg over. Volg het Hazepad naar knp 54.

Knp 54: volg de Poldervaart naar knp 64, 14, richting knp 28 maar bij de kruising met de asfaltweg (Kerkweg) rechtdoor, het Anna Lindhpad. Naar knp 69, 36, 89 en 48. RA richting knp 95 maar op de brug de trap af: knp 39.

Knp 39: langs de Schie richting Zweth, voor de brug LA over de Zwethkade. RA over de houten brug. Volg de paaltjes met een witte kop door de Schieveense Polder. Voor Hofwijk LA langs de eerste brede sloot. Volg deze sloot, over twee hekken en LA over de parallelweg van de A13. Via voetpad door de tunnel onder de A13 en dan RA het talud op. Vervolgens RA over het viaduct. Voorbij de manege, langs de A13 naar knp 30, RA richting knp 84 over de Akerdijkseweg. Na ca. 1,5 km bij de T-splitsing LA: volg de Zuideindseweg.

Voorbij het viaduct over de N470 na ca. 300m LA: volg het Gildepad naar knp 42, richting knp 13, via Heemraadstraat LA, Schellingstraat RA, Kreekrug RA, steek de Delftsestraatweg over, LA, bij de Hoflaan RA volg het voetpad: knp 13.

Knp 13: door de Delftse Hout naar knp 25, 34, 53 (Rieten Dak), knp 49, (84)/98, 18, 83 RA via graspad richting knp 66. Bij kruising RD naar de Oudeweg, steek het fietspad en de Oudeweg over en ga RD, na de brug LA en bij de volgende kruising (Laakweg) RA richting spoorbaan. Na een haakse bocht LA en het voetpad blijven volgen, viaduct onderdoor. Na ongeveer 400m bij de kruising RA over de 's Gravenweg naar metrostation Nootdorp: knp 74. *Het eindpunt is bereikt.*

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruggen en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruggen gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart. De rode volglitter wordt hierbij gebruikt als referentie.

A. Prinses Beatrixpark

Midden in Schiedam ligt een stadspark van formaat: het Prinses Beatrixpark. Het park is in de jaren '50 van de vorige eeuw aangelegd ter compensatie van het verdwijnen van het Sterrebos in het zuiden van Schiedam door de aanleg van de Wilhelminahaven. De aanleg van het park was in eerste instantie een arbeidsproject voor werklozen, maar na de watersnoodramp van 1953 ver-

trokken de arbeiders naar Zeeland om daar te helpen met de wederopbouw. Het park moest toen met beperkte hoeveelheid geld en arbeidskracht worden afgemaakt. Het werd ingeplant met veel snelgroeïende bomen, zoals populieren, en heesters. De bedoeling was om de bomen daarna regelmatig uit te dunnen. Dat is echter niet voldoende gebeurd in de periode daarna, waardoor het park dichtgegroeid is en in slechte onderhouds-stand verkeerde. Sinds 2012 heeft het Prinses Beatrixpark een metamorfose ondergaan. Door het groot onderhoud aan het groen en het creëren van nieuwe zichtlijnen is het park veel lichter geworden en is de sociale veiligheid verbeterd.

B. Buurtschap Windas

Dit buurtschap aan de Poldervaart wordt Windas genoemd naar de overtoom die hier vroeger was. Hier konden scheepjes vanuit de Kethelvaart over de dijk getrokken worden naar het boezemwater van de Poldervaart. Tot de komst van de nieuwe verkeers-brug lag hier een fraaie witte voetgangersbrug.

Spoeulingschouw en op de achtergrond de contouren van Schiedam, schoolplaat van H.J. Wolter uit 1913: Weidelandschap bij Schiedam

C. Kethel

Vroeger werden de koeien in de polders rond Schiedam, Kethel en Overschie gevoerd met een soort slobber afkomstig van de jeneverbranderijen. Het productieproces waarbij uit het graan de alcohol voor de graanjenever wordt gemaakt leverde grote hoeveelheden restproduct op: de spoeling. Rond Schiedam ontstond een gebied dat vroeger bekend stond als het

spoelingsdistrict. In Kethel, vooral het gebied rond de Poldervaart en in Overschie waren veel boeren die de koeien uitsluitend met spoeling voerden.

D. Kerkbuurt

Kerkbuurt is een buurtschap in de gemeente Schiedam. Kerkbuurt maakte tot 1941 deel uit van de gemeente Kethel en Spaland. Kethel was een overwegend hervormd dorp. Kerkbuurt was het centrum van de katholieken. Zij hielden vanaf 1648 de mis in een boerderij op de hoek van de Kerkweg en de Joppelaan. Deze boerderij werd in de loop der jaren omgebouwd tot schuilkerk.

In de 19e eeuw werd het bouwwerk voorzien van een portaal en een toren. In 1890 werd de Jacobuskerk geopend, een ontwerp van architect A.C. Bleijs dat tegenwoordig een rijksmonument is.

E. Groeneweg

Aan het eind van een ontginningsblok werd een lage dijk aangelegd om het water uit nog niet ontgonnen gebied te weren. Zo'n kade is bijvoorbeeld de Tant-hofkade ('t ant = het eind van) tussen de Delftse ontginning en de latere ontginning vanuit Schipluiden. Ook aan de zijkanalen van ontginningen werden soms kaden aangelegd.

Voorbeeld van zo'n 'zijwinde' is de Groeneweg bij Kethel.

Gevelsteen met afbeelding van een kandelaar

F. Kandelaar

De naam van deze buurtschap is ontleend aan herberg De Candelaar die hier in de 17e eeuw stond. Bij de herberg was een overzetveer en stond de kandelaar, een vuurbaken voor de scheepvaart. Een baken zo hoog als een huis, opgetrokken in steen en smeedijzer. Het geheel in de vorm van een kandelaar. Nu staan er vooral 19e eeuwse huizen en boerderijen. Op één boerderij bevindt zich een gevelsteen uit 1878 waarop een kandelaar is afgebeeld. Tussen de bebouwing en de Delftse Schie loopt het oude trekp pad van de trekschuitverbinding van Delfshaven naar Delft.

Gerestaureerde sluis in de Poldervaart

G. Poldervaart

De Poldervaart is een afgedamde vaart tussen de Delftse Schie ten zuiden van Kandelaar en de Nieuwe Maas tussen Schiedam en Vlaarding. Deze vaart is aangelegd in de 13e eeuw ten behoeve van de afwatering van de vijf ambachten tussen Delft, Rotterdam en Schiedam om wateroverlast in het lageregelegen Delfland te beperken. Tot in de 16e eeuw had ieder ambacht zijn eigen sluis, die toen werden vervangen door één grote: de Vijfsluizen. Ten behoeve van het ontzet van Leiden, tijdens de

strijd tegen de Spanjaarden in de 16e eeuw, zijn de dijken van de Poldervaart doorgestoken. Hierdoor kwam een groot deel van Zuid-Holland onder water te staan. Op kleinere schaal gebeurde dat nogmaals in 1903, toen de dijken doorbraken vanwege hun slechte staat van onderhoud. De sluis kwam er pas in 1927. De boezemfunctie van de Poldervaart werd in 1965 opgeheven en delen van de historische vaart werden gedempt voor de aanleg van infrastructuur. De restauratie van de sluis is in 2014 gereed gekomen. Bij knp 74 bevinden zich herinneringsplaquettes m.b.t. strijd tussen de Geuzen en de Spanjaarden in deze omgeving, de Grote Overstroming van 1903 en de geschiedenis van de waterkering naar de Poldervaart.

Het Delftse veerhuis bij Overschie uit 1767 heeft een gevelsteen met het wapen van Delft

men achtereenvolgens de Delftse Schie, Delftsche Vliet, de Trekvluit en de Vliet. Door inklinking van het omliggende veengebied is het waterpeil van de Schie enkele meters hoger dan het peil in de omliggende weilanden. Toen in 1903 de kade doorbrak nabij het plaatsje Kandelaar liep het kanaal dan ook vrijwel leeg.

de ophaalbrug over de Berkelsche Zweth ligt Zweth in de gemeente Rotterdam.

staan. Beleving van natuur en landschap is een belangrijk doel.

H. Delftse Schie

In 1655 kwam de Delftse Schie gereed als trekvaart met een jaagpad langs de westzijde. Het stadsbestuur van Delft was initiatiefnemer, want een goede verbinding met Delfshaven via Overschie was van groot belang omdat het de zeehaven van Delft was. Lees meer op: <https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/verhalen/verhalen/met-de-trekschuit-op-reis-vanuit-delft> Het Rijn-Schiekanaal is sinds 1893 de waterverbinding tussen de Schie en de Oude Rijn bij Leiden. Onderdelen van het kanaal hebben hun eigen namen en geschiedenis. Bij het varen van Overschie naar Leiden gebruikt

I. De Zweth

De **Zweth** vormt samen met **Zweth** een buurtschap aan weerszijden van de Berkelsche Zweth, daar waar deze uitmondt in de Delftse Schie. De naam is afgeleid van het toponiem 'zwet', dat grens betekent. Sinds 2004 behoren De Zweth, oorspronkelijk het Delftse deel van de buurtschap, en een deel van de Akkerdijkse Polder tot de gemeente Midden-Delfland. Aan de andere kant van

J. Ecopassage Schie

Deze ecopassage is onderdeel van het gebiedsgericht programma Integrale Ontwikkeling Delft Schiedam (IODS) van de provincie Zuid-Holland. Het project creëert een verbinding voor kleine zoogdieren en amfibieën tussen de Akkerdijksche Plassen en de Vlietlanden. Oevers en perceelranden worden natuurlijker ingericht, zodat passagemogelijkheden voor dieren ontstaan.

Berkelsche Zweth met links de Gerardushoeve

K. Berkelsche Zweth

De Berkelsche Zweth is de grens tussen de Akkerdijkse en de Schieveense Polder. Het pad over de kade was vroeger bestemd voor de schippers met hun trekschuiten. Het leidt nu via een onderdoorgang, onder de A13, naar de Schie. Aan het eind van het pad ligt de Gerardushoeve, gebouwd in 1925. Gerardus J. (Gerrit) Heinsbroek begon hier in dat jaar met zijn vrouw Catharina M.(Cato) Kester een veehoudersbedrijf op 12 ha land. Er was lange tijd geen telefoon, elektriciteit en gas. De in totaal 15 kinderen gingen naar school in Berkel en moesten daar wel eerst 6 km voor lopen of fietsen.

L. Akkerdijkse Polder/Zuidpolder van Delfgauw

Ook hier zijn de typische kenmerken van het Midden-Delflandse landschap te zien: oude geuldalen met daartussen hoger gelegen zandiger kreekruggen. In dit gebied zijn sporen gevonden van bewoning vanaf de IJzertijd tot ca 200 n.Chr. Ook in de Romeinse tijd werden vooral de kreekruggen volop gebruikt voor bewoning en landbouw. Daarna ontvolkte het gebied, waarschijnlijk

door toenemende wateroverlast vanwege de stijging van de grondwaterspiegel. Er ontstonden grote moerassen, waarin vooral moerasvarens, elzen en berken groeiden. Op de hoger gelegen delen groeiden heide, gagel en veenmos. De begroeiing in deze natte omgeving zorgde er voor dat op grote schaal veen ontstond. Vanaf de 10e eeuw werd het klimaat weer droger. De ontginning van dit veen, zeer geschikt als brandstof, werd vanaf die tijd economisch interessant. De ontginning werd systematisch in hofverband aangepakt, georganiseerd door de graaf van Holland: Floris I. Een hofverband houdt in dat de ontwikkelingsactiviteiten gebeuren vanuit een centrale hoofdvesting van de graaf, in dit geval vanuit het Hof van Delft. De bewoning nam weer toe, waarbij de bebouwing vooral in linten langs de randen van de hoger gelegen (drogere) gronden plaatsvond.

M. Akkerdijkse Plassen

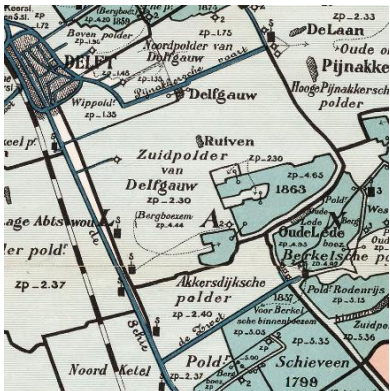
De Akkerdijkse Plassen (met ck!) zijn in de 18e eeuw ontstaan door kleinschalige veenwinning in de Akkerdijkse Polder (met kk!). Met de uiteindelijk gewonnen turf zijn de ovens gestookt waarin het typische Delfts Blauw werd gebakken. Het is een belangrijk vogelgebied, dat ondanks de druk van de Randstad ruimte biedt aan veel bijzondere vogels. De afwisseling van rietland, bosjes, plassen en grasland zorgt ervoor dat veel soorten vogels waaronder de bosuil, kluut, blauwborst en grutto hier voorkomen. Halverwege de Akkerdijkseweg staat aan de rand van het natuurgebied een uitkijktoren. Klim omhoog voor een mooi uitzicht.

N. Zuideindseweg

Middeleeuwse woonplaatsen in deze omgeving gaan terug tot de periode van de aanvang van de ontginningen in de 11e of vroege 12e eeuw. Daarbij ontstaan ontginningsassen die parallel aan de Delftse Schie lopen. Deze waterloop zorgde voor de hoofdafvoer van overtollig water. De Zuideindseweg en de Overgauwseweg zijn twee van die assen. De verkaveling staat daar

haaks op en bestaat uit lange, smalle stroken. Op verschillende percelen werden boerderijen gebouwd, vaak in de directe nabijheid van de ontginningsassen. Hierdoor ontstond een lintvormig bewoningsspatroon. Waar kreekruigen binnen het perceel aanwezig zijn, werden deze, vanaf de 12e eeuw, gebruikt voor bebouwing omdat de ondergrond hoger maar tevens steviger was.

Situering Ruiven, Polderkaart van W.H. Hoekwater uit 1901

een Hollands geslacht, waarvan de leden zich al gauw de "Heer van Ruiven" noemden. Het Ambacht Ruiven was een hoge heerlijkheid. De Heer van Ruiven was de plaatsvervanger van de Graaf van Holland en bevoegd om belangrijke rechtszaken te behandelen, zoals het uitspreken van de doodstraf.

P. Delfgauw / Emerald

Delfgauw, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 14e eeuw, is door de bouw van de wijk Emerald ingrijpend veranderd. Het groene dorp midden in de polder groeide van 600 naar ruim 8.000 inwoners. De wijk is genoemd naar de blauwgroene edelsteen emerald. Deze kleuren kenmerken de woonwijk, die ruim en landelijk is opgezet en wordt omringd door een groen en

waterrijk gebied. Het agrarische karakter van het gebied komt terug in de ecologische strook die de wijk doorkruist en de landelijke gebieden verbindt met de wijk. Bij het ontwerp is extra aandacht geschonken aan de oorspronkelijke flora en fauna van het poldergebied. Dit zie je terug in de ecologische zone met knotwilglaan, een appelboomgaard en rietoevers. De wijk onderscheidt

zich ook door toepassing van een bijzonder waterzuiveringsstelsel en het gebruik van een diep-tewarmte-pomp.

der vermalen. Het water langs de molens werd in die tijd de Kromme Wetering genoemd, tegenwoordig Pijnackersevaart.

hebben. Door het regelmatige snoeien is de diktegroei binnen de perken gebleven. Ze staan zoals het hoort aan de zuidzijde en geven zo schaduw, dus koelte in de zomer. Van belang voor het koelhouden van de melk en bij de kaasbereiding. Daarnaast leverde het snoeihout brandstof voor het fornuis. De Laan der Zeven Linden is naar deze bomen vernoemd.

meling van veel verschillende soorten bomen (en heesters) heeft tot doel om kennis en materiaal

Q. Herkomst straatnaam Pauwmolen

Het recreatiegebied Dobbepas kent een prachtige diversiteit aan verschillende soorten planten. Pauwmolen is de naam van een van de drie molens die in dit gebied hebben gestaan. De oudste vermelding van de Pauwmolen dateert uit 1653. De stenen molen uit het midden van de 19e eeuw werd in 2000 gesloopt. Het waren witmolens. De Delftse plaatelbakkers hadden, om kwaliteit te leveren, lood- en tinglazuur nodig om glans te geven aan hun aardewerk. In de bijgebouwen van de molens vond de productie van loodwit plaats. In houten bakken werd lood of tin tot oxideren gebracht, door het materiaal, stroken lood of tin, in aardewerkpotten boven azijnzuur te hangen. Het geheel werd in bakken met stro en paardenmest gelegd dat warm werd door broei. Langzaam vond dan oxidatie plaats en kon na verloop van tijd het ontstane (hooggiftige) loodwit als een poeder verzameld worden (lood + azijn → loodwit of loodcarbenaat). Dit loodwit werd met soda in de molen tot poeder

R. Boerderij Onder de Zeven Linden

De boerderij is een gemeentelijk monument. De karakteristieke detaillering van de deurpartijen en de vensters zijn in stand gebleven. De boerderij is van een driebeukig type. De zeven linden voor de boerderij staan op de landelijke lijst van monumentale bomen. Waarschijnlijk zijn de bomen even oud als de boerderij uit 1860 omdat ze op een foto uit 1929 al een flinke afmeting

S. Arboretum-Heemtuin

Het Arboretum-Heempark Delft is een deel van het natuur- en recreatiegebied Delftse Hout. Het park is aangelegd in 1966-1967 als groene compensatie bij de stadsuitbreiding van de gemeente Delft. Het woord arboretum stamt van het Latijnse 'arbor' en betekent boom. Een arboretum of bomentuin is dan ook een bomenverzameling in een tuin of park. Zo'n levende verzameling van veel verschillende soorten bomen (en heesters) heeft tot doel om kennis en materiaal

te vergaren, een “wetenschappelijke” collectie te vormen en tenslotte om de kennis over te dragen aan een zo breed mogelijk publiek.

T. Delftse Hout

De Delftse Hout is een recreatiegebied tussen Delft en Nootdorp. De Grote Plas is ontstaan in de jaren '60 van de vorige eeuw door afgraving van zand voor de aanleg van enkele nieuwe woonwijken in de omgeving. In de Delftse Hout vind je o.a. een hertenkamp, een stadsboerderij met waterspeeltuin, een strand en een camping.

Het Rieten Dak

huidige gebouw stamt uit 1994.

Molen Windlust met wieken in vreugdestand

Het recreatiegebied Dobbepas kent een prachtige diversiteit aan verschillende soorten planten en vogels. Langs de rietoevers vindt u bijvoorbeeld prachtige lisdodden. In de Dobbepas komen veel watervogelsoorten voor, zoals waterral, roerdomp, ijsvogel en watersnip. U kunt deze vogels observeren vanuit de observatiehut die aan de plas ligt. De molen Windlust is in 1781 gebouwd in Delft op de Hop-steegse toren (tussen de Oostpoort en de Koepoort). De houten bovenbouw (het achtkant) werd in 1885 vanuit Delft overgeplaatst naar Nootdorp. In 1951 draaide de molen voor het laatst commercieel. In de voormalige graanschuur is tegenwoordig een restaurant gevestigd met de toepasselijke naam 'De Vang'. De vang is een remconstructie in een windmolen die om het aswiel of bovenwiel grijpt om het wiekenkruis stil te zetten; vergelijkbaar met een trommelrem. Ook tijdens stilstand moet de vang ervoor zorgen dat de molen zelfs bij zware storm niet uit zichzelf gaat draaien.

U. Tweemolentjesvaart / Het Rieten Dak

Het Rieten Dak herinnert aan de oude molen die sinds 1648 op de huidige locatie langs de Tweemolentjesvaart heeft gestaan. In 1892 werd de molen buiten gebruik gesteld. In 1936 werd besloten om de inmiddels vervallen molen als theeschenkerij in te richten: Het Zinken Dak. Later kwam er een rieten dak op de uitspanning en de naam veranderde mee. Op 18 april 1973 vond de heropening plaats. Het Rieten Dak werd in 1989 zo goed als verwoest door brandstichting. Het

V. Dobbepas / Molen Windlust

Het recreatiegebied Dobbepas kent een prachtige diversiteit aan verschillende soorten planten en vogels. Langs de rietoevers vindt u bijvoorbeeld prachtige lisdodden. In de Dobbepas komen veel watervogelsoorten voor, zoals waterral, roerdomp, ijsvogel en watersnip. U kunt deze vogels observeren vanuit de observatiehut die aan de plas ligt. De molen Windlust is in 1781 gebouwd in Delft op de Hop-steegse toren (tussen de Oostpoort en de Koepoort). De houten bovenbouw (het

Station Nootdorp-Oost, 1927

W. Metrostation Nootdorp

Het metrostation Nootdorp is aangelegd in het kader van het lightrail-project RandstadRail. Het station is op 10 september 2006 in gebruik genomen. De halte ligt aan de 's Gravenweg in de nieuwe wijk 's-Gravenhout. Het ligt op de plek van het vroegere spoorwegstation Nootdorp-Oost, dat in gebruik is geweest van 1908 tot 1938.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt deel uit van een serie van 15 lange afstandsroutes, voor het eerst gepubliceerd in de periode 2015-2020. De serie is gemaakt door Jos van der Heide van de werkgroep Paden van de Midden Delfland Vereniging in samenwerking met de vereniging Te Voet. In 2024 zijn de routes geactualiseerd. Bij deze bewerking is tevens dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>